

Column

Sterft, gij oude vormen en gedachten?

Door **Marieke Dwarswaard**

Researchmasterstudent Geschiedenis aan de Universiteit Leiden

Op het PvdA-congres van 2018 konden de deelnemers voor het eerst een ‘spoken word’-versie van het bekende socialistische lijflied *De Internationale* aanhoren. De PvdA had artiest Christopher Blok gevraagd een moderne versie van het lied te maken, en voor de videoclip waren er bij zijn tekst beelden gezocht uit de geschiedenis van de socialistische arbeidersbeweging in Nederland.

Over de creatieve interpretatie van Blok lopen de meningen uiteen: ik vind het zelf erg ver afstaan van het origineel en niet bepaald tijdloos, maar wel een mooie poging om een wat ouderwets klinkend lied nieuw leven in te blazen en aandacht te vragen voor de geschiedenis van de sociaal-democraten.

Die geschiedenis en dat lied hebben sowieso mijn interesse. Het afgelopen jaar deed ik onderzoek naar het ‘socialistisch Wilhelmus in ons land’, zoals partijcoryfee Willem Vliegen *De Internationale* in een toespraak in de Tweede Kamer in 1933 omschreef. De Radio-Omroep Contrôle Commissie dreigde het afspelen ervan op de radio destijds te verbieden, en daar kwam Vliegen tegen in het geweer door te stellen dat het lied toch al zo’n 32 jaar in Nederland bestond, en dat de overheid er dus rijkelijk laat achter kwam dat het staatsgevaarlijk zou zijn.

Een beknopte samenvatting van die geschiedenis luidt als volgt: in 1871 schrijft de Franse ‘communard’ Eugene Pottier vlak na het bloedige einde van de Parijse Commune de tekst van *L’Internationale*. Tot 1888 wordt deze vaak op de melodie van dat andere bekende strijdlid, *La Marseillaise*, gezongen. In dat jaar componeert Pierre de Geyter de melodie

waarop *L’Internationale* tot op de dag van vandaag klinkt. In 1901 vertaalt Henriette Roland Holst de tekst van Pottier naar het Nederlands. Die tekst wordt gepubliceerd in partijkrant *Het Volk* en wordt daarna vrij snel overgenomen door de linkse groeperingen in Nederland. Sommige daarvan passen de tekst al naar gelang aan: zo wordt het ‘reedlijk willen’ van Roland Holst bij verschillende communistische organisaties ‘stormend willen’ – een iets krachtigere uiting van het revolutionaire gedachtegoed dat de tekst moet overbrengen.

De Internationale wordt gezongen als afsluiting van partijcongressen bij zowel de SDAP als de in 1909 opgerichte SDP (later CPH en nog later CPN), maar ook als strijdlid tijdens stakingen en demonstraties, als herinneringslied op begrafenissen en als feestlied op hoogtijdagen als 1 mei. Tijdens de Tweede Wereldoorlog krijgt het er nog een functie bij: die van verzetslied. Het is te horen tijdens de Februaristaking en tijdens de executie van leden van het Marx-Lenin-Luxemburgfront: zij zingen het hand in hand als hun doodsvonnis wordt voltrokken.

Na de oorlog, als de SDAP opgaat in de PvdA en de CPN uit vijf jaar illegaliteit komt, wordt *De Internationale* gezien als iets van vroeger. In de afgelopen twintig jaar werden PvdA-partijcongressen af en toe toch weer op de traditionele manier afgesloten door het strijdlid – met ondertiteling – aan te heffen, al was dat voor velen onwennig. De poging tot een hippe versie van het oude lied is dus logisch, maar misschien neemt die de opdracht uit de oorspronkelijke vertaling van ‘Sterft, gij oude vormen en gedachten’ wel iets te letterlijk.

Laten we het oorspronkelijke lied en de betekenis die het heeft gehad voor de socialistische arbeidersbeweging niet vergeten en in de toekomst ruimte bieden aan zowel het oude als het nieuwe.